

I dag begynner de neste 200 årene i det norske demokratiet

Taler

Olemic Thommessen

Dato

15 mai 2014

Omstendigheter

Tale ved jubileumsmøtet i Stortinget

- 1 Deres Majesteter
Deres Kongelige Høyheter
Prinsesse Astrid
Nordiske parlamentspresidenter
- 5 Ærede gjester og medrepresentanter

I 200 år har Norge hatt et eget folkestyre!

I 200 år har vi levd i fredelig sameksistens med våre nordiske naboer!

10

Gjennom 200 år har vi hentet erfaringer og utviklet det norske demokratiet!

Vårt ansvar er å bringe det videre til nye generasjoner, for med dagen i dag innleder vi de neste 200 årene i det norske demokratiet!

15

Grunnloven i 1814 avskaffet det kongelige eneveldet. Norge fikk et moderne politisk system med tre statsmakter der folkeviljen ble satt som øverste norm for statens styre. Og der grunnleggende menneskerettigheter satte grenser for statens makt overfor den enkelte borger.

20

Grunnloven knesatte dermed også de fundamentale forutsetningene for demokratisk utvikling. Nemlig ytringsfrihet, rettssikkerhet og forbud mot tortur. Dette har vi bygd videre på og skapt et robust demokratisk system i vårt land.

25

Men det har ikke skjedd av seg selv.

30 For selv om Grunnloven var radikal og «demokratisk» i sin samtid, var politisk deltakelse lenge forbeholdt de få. Det skulle gå over hundre år med sterke interessekamper ført av enkeltmennesker, organisasjoner og folkelige bevegelser før vi i 1919 hadde stemmerett for alle borgere i vårt land.

35 En første viktig milepæl i utviklingen av demokratiet ble passert ved innføringen av det lokale selvstyret, med formannskapslovene i 1837.

40 Fra da ble folk deltagere i de demokratiske beslutningene der de selv bor. Et levende lokaldemokrati var og er avgjørende for utviklingen av det nasjonale demokratiet.

Opphevelsen av jødeparagrafen i 1851 var en annen milepæl i utviklingen av vårt demokrati.

45 Den neste kom med parlamentarismens gjennombrudd i 1884.

50 Nasjonalforsamlingens rolle ble styrket. Strukturen for dagens politiske system var lagt. Vi fikk et samfunn der vi som folkevalgt forsamling har makten, og er representative for det norske folk.

All makt skal samles i denne sal, het det i 1884. Makten tok vi og ansvaret med å forvalte den er vårt.

55 Den makten vi erobret gjennom attenhundretallet - brukte vi opp gjennom nittenhundretallet til å bygge et samfunn med evne til å skape velferd for innbyggerne i Norge.

60 Grunnloven var vårt rammeverk. Innenfor rammene av den var det vårt daglige politiske arbeid som gav løsningene. Og det var i vårt løpende arbeid vi skapte vår politiske kultur og de arbeidsformene den konstitusjonelle sedvanen har gitt oss.

Grunnloven har vi langsomt fornyet - ikke minst gjennom et omfattende arbeid

frem mot dette jubileet. Men like viktig som å fornye Grunnloven er det at vi makter å videreføre det beste i vår politiske kultur inn i fremtiden.

70 I dynamikken mellom opposisjon og posisjon har Stortinget vist seg som en god arena for politisk utvikling. Ny politikk skapes, og vi utfører Stortingets kontrollfunksjoner på en gjennomgående god måte.

Vår ambisjon må selvsagt være at Stortinget alltid skal være den viktigste samfunnspolitiske arena i vårt land. Det er herfra landet styres, det er her 75 demokratiet skal finne sin form.

Ingen er nærmere enn oss til å påta seg ansvaret for demokratisk utvikling. Ingen er nærmere enn oss til å påse at menneskerettighetene respekteres som en sentral del av vårt folkestyre.

80 Demokratiets helsetilstand er et speilbilde av befolkningens oppslutning om sitt politiske system.

Som politikere bærer vi derfor et stort ansvar for å motvirke en av demokratiets 85 verste fiender - politikerforakten. I det arbeidet må vi kontinuerlig arbeide med de sentrale kvalitetene i vår politiske kultur.

Samvirket mellom regjeringen, stortingsflertallet og mindretallets reelle deltagelse i de politiske prosessene er viktig. Med koalisjoner som hovedregel 90 kan dette være en utfordring, særlig der koalisjonen har flertall i Stortinget. Det er når de reelle debatter og politiske forhandlinger faktisk skjer i Stortinget - at det norske demokratiet viser seg fra sin beste side.

Det er når alle hensyn og argumenter kommer på bordet, og blir en del av den 95 store offentlige samtalen, vi best viderefører et bærekraftig demokrati.

Men dette fordrer også at vi som representanter, og partiene vi er en del av, tar ansvar, viser evne til å lytte, viser raushet. At vi er pragmatiske og løsningsorienterte. Kort og godt, vi må vinne respekt gjennom 100 styringsdyktighet.

Vi må bygge våre beslutninger på kunnskap og gjennom det bidra til en kvalifisert offentlig samtale. Vi bærer også ansvar for at mediehverdagen, og den

105 offentlige debatt vi omgis av, ikke blir fordummende, men heller noe vi alle blir klokere av.

Vi må være ærlige i vår argumentasjon og vise velgerne sakenes dilemma og motstridende hensyn. Ærlighet i politikken avføder nødvendig respekt i folket
110 også ved de vanskelige og upopulære beslutningene.

Stortinget må være et åpent hus i løpende og tillitsfull samtale med enkeltmennesker og interessegrupper. I tillegg må vårt politiske arbeid skje på ryddig vis, under hensiktsmessige formelle rammer, i et transparent og
115 tillitsvekkende system.

Gjennom de siste 200 årene har vi bygget et samfunn der tilliten mellom mennesker er stor. Et samfunn der tilliten mellom innbyggerne er viktigere enn maktutøvelse fra samfunnets ledere, er et samfunn som også gir grunnlag for
120 demokratiske holdninger i befolkningen. Et «VI»-samfunn - ikke et «DEM og OSS»-samfunn.

For et sant demokrati handler om mer enn stemmerett. Det handler om vår felles takt og tone - om at vi er et samfunn der det forventes at vi deltar. I
125 dugnad, jobb eller politikk, samfunnet består av mange felleskap med plass til meningsfylte rom for alle.

I et sant demokrati gjenspeiler nasjonalforsamlingen folket og dets holdninger - vi er alner av det samme stykket. Vi er ett. Det er i befolkningens vilje
130 demokratiet har sitt fundament. Det er i befolkningen samfunnets grunnleggende verdier må være forankret.

Fedrene på Eidsvoll ga oss friheten, forutsetningene og rammene - men det er vi
135 - folket - som må treffe valg og fylle rammene med innhold.

Og i dette store «vi» har alle et bidrag å gi. Et godt demokratisk samfunn skal gjøre deltagelse mulig!

140 For ikke lenge siden hadde jeg besøk av Eikholt kompetansesenter for døvblinde. En gruppe mennesker med betydelige syns- og hørselshemninger. Før jeg møtte dem reflekterte jeg litt over hva dette ville kreve av meg - hvordan

skulle jeg kommunisere - hva ville de være opptatt av?

145

Det ble et spennende møte. De var godt hjulpet av tekniske hjelpemidler og dyktige assistenter som med stor hurtighet prikket inn det jeg sa i tegnspråk på rygg eller arm.

150

For meg ble møtet med Eikholt møtet med deltagersamfunnet.

155

For meg ble det en påminnelse om at vi alle lever liv som handler om å overvinne barrierer - for noen er de mer synlige. Men det å overvinne egne barrierer gir personlige seire for oss alle.

160

Gjennom 200 år har vi bygget et godt samfunn som gjenspeiler verdier og kvaliteter vi er stolte av. Feiringen av Grunnloven har i sannhet blitt en folkets fest.

Men selvtilfredsheten er en farlig tjener og demokratiet et skjørt byggverk. Det må vedlikeholdes og skal det bestå, må det gi løsninger i pakt med tiden.

165

Vår tid er en endringens tid. Informasjonsteknologien har satt krav til hurtige omstillinger.

170

Vi som husker at mobiltelefonen veide 8 kg og som fortsatt tror at Asia er langt borte kalles ofte for gjester i den digitale verden. Vi bruker teknologien, men våre referanser og erfaringer er fra en annen tid.

175

Slik er det nok også for mange av våre demokratiske institusjoner og arbeidsformer - de er gjester i den digitale tidsalder. Vi har selv ansvar for å gjøre oss til innbyggere - vi må aktivt møte den nye tid.

180

I perioder med stor endringstakt har vi lett for å bli kortsiktige i vår politikk - og tidvis historieløse. Tidens egne krav tar det meste av oppmerksomheten. Nettopp nå er det derfor viktig å trekke opp de lange linjene gjennom å feire Grunnloven.

Grunnloven har vært, og er, frigjørende, samlende og retningsgivende. Den

skaper tilhørighet og tillitt. Den er hevet over politiske kastevinder, og kan danne en felles plattform på tvers av sosiale, økonomiske og livssynsforskjeller også i fremtiden.

Sammen skal vi bære med oss det beste av hva 200 år har skapt av demokratiske tradisjoner. Sammen skal vi utvikle en politisk kultur med rygg til å bære folkestyret inn i fremtiden.

Vi skal gjøre det fordi vi tror på demokratiet, fordi vi er glade i det samfunnet vi har tatt på oss å styre og fordi vi vil sette menneskene først.

I 200 år har vi forvaltet den friheten vi fikk med Grunnloven av fedrene på Eidsvoll. Slik som Eidsvollsmennene ønsket det beste for oss, gir vi friheten og demokratiet videre til fremtidens generasjoner. For i dag er fremtiden like viktig som historien vi legger bak oss. I dag begynner de neste 200 årene i det norske demokratiet.

Gratulerer med dagen!

Kilde

www.stortinget.no

Emner

1814, Grunnloven, Grunnlovsjubileet, Jubileumstale

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/i-dag-begynner-de-neste-200-arene-i-det-norske-demokratiet>